

ПЕТАР МИХАЈЛОВИЋ

РАДНИЧКА ХРОНИКА

**НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ / NARODNO KAZALIŠTE /
NÉPSZÍNHÁZ СУБОТИЦА**

СРЕДА 30. СЕПТЕМБАР И ЧЕТВРТАК 1. ОКТОБАР

PETAR MIHAJLOVIĆ

WORKMEN'S CHRONICLE

NATIONAL THEATRE SUBOTICA

WEDNESDAY, SEPTEMBER 30TH & THURSDAY, OCTOBRE 1ST

Режија: ВЕЉКО МИЋУНОВИЋ
Драматург: СЛОБОДАН ОБРАДОВИЋ
Сценографкиња: МАРИЈА КАЛАБИЋ
Костимограф: МАРКО МАРОСИУК
Сарадник за сценски покрет: ИГОР ГРЕКСА
Музичар: ГЕЗА КУЧЕРА мл.

Director: VELJKO MIĆUNOVIĆ
Dramaturge: SLOBODAN OBRADOVIĆ
Set design: MARIJA KALABIĆ
Costume design: MARKO MAROSIUK
Stage movement consultant: IGOR GREKSA
Musician: GÉZA KUCSERA JUNIOR

Улоге
СРЂАН СЕКУЛИЋ
БОЈАНА МИЛАНОВИЋ
ЈЕЛЕНА МИХАЈЛОВИЋ
МИЛАН ВЕЈНОВИЋ
ДИМИТРИЈЕ ДИНИЋ
ИГОР ГРЕКСА
МАРКО ВАСИЉЕВИЋ
ДИМИТРИЈЕ АРАНЂЕЛОВИЋ

Cast
SRĐAN SEKULIĆ
BOJANA MILANOVIĆ
JELENA MIHAJLOVIĆ
MILAN VEJNOVIĆ
DIMITRIJE DINIĆ
IGOR GREKSA
MARKO VASILJEVIĆ
DIMITRIJE ARANĐELOVIĆ

Представа траје 1 сат и 15 минута

The play is 1 hour and 15 minutes long

ПИСАЦ

На сваких сат времена, са свих ТВ канала бивамо бомбардовани вестима о транзицији, штрајковима, приватизацијама, социјалним неправдама... Док седимо у својим удобним фотељама и играмо се даљинским управљачем, такви прилози смењују се великом брзином, просто се лепе један за други, постепено се стапајући у спектакуларно шарени, а ипак суморни мозаик. Лагано али сигурно и у потпуности, актери, главни јунаци овог мозаика, губе своје обличје, свој идентитет. Приче о људима, о њиховим реалним проблемима, бивају замењене бројевима, процентима, датумима... Главни јунак *Радничке хронике* је Радник. Претворен у број година свог радног стажа он се, једноставно, бори, тек успут покушавајући да живи тај свој живот који и сам постаје опште место.

ПЕТАР МИХАЈЛОВИЋ (1979, КРАГУЈЕВАЦ)

Студирао медицину, уписао трећу годину права, а потом дипломирао драматургију на Факултету драмских уметности Београд. Добитник награде „Слободан Селенић“ и Стеријине награде на Конкурсу за оригинални домаћи драмски текст (*Радничка хроника*, 2009). По његовим текстовима реализоване су представе *Гавран* (Дадов, 2004), *Писаћи скапелом* (КСТ Крагујевац, 2006), *Радничка хроника* (НП Републике Српске Бања Лука, 2010), *Швајцарска* (НП Републике Српске Бања Лука, 2017), *Двешта* (КСТ Крагујевац, 2018) и више од петнаест ра-

дио-драма, радио-минијатура и кратких играних филмова. Као сценариста потписао је неколико ТВ серија и дугометражних играних филмова. Издао је збирку кратких прича *Серијски самоубица* (Јефимија, 2000), роман *Нишџа* (Геопоетика, 2013) и књигу прича *Нико* (Соларис, 2018), док се током 2020. очекује излазак његовог другог романа *Ојмјакон*. Стално запослен у Југословенској кинотеци.

РЕДИТЕЉ

Може ли обичан човек, који чини већину човечанства да живи нормално или је обезличен као у робовласничком систему? Звучи левичарски у глобалном контексту, а на истом трагу могли бисмо се запитати и, на пример, да ли радници иду у театар...

Оптиком којом бисмо се ограничили на властито време и простор, питање би могло бити драстичније и искључиво: „Отпор и само отпор“ или уз девизу „стрпљен – спасен“? Питања се овом дилемом одмах и множе и увлаче у ситуацију апсурда. Шта би било кад би радници престали да раде, кад већ не могу да живе од рада? Шта би било ако би и накратко почели да славе тај свој живот једини без рада, по цену да живе на хлебу и води? Био би то тест издржљивости и за њих и за оне који управљају друштвеним системом и помно брину о расту БДП-а... Ко би преживео у том нетом нарушеном поретку нашег система у процесу вечите „болне транзиције“ која, је ли, тражи жртве и одрицања на магистралном путу у „корист светле будућности“, с племенитим циљем стварања најбољег од свих најгорих система што га је човек искусио – за какав слови капиталистички „са људским лицем“? Да ли би отпор понижењу живота заправо значио слављење живота? Или би у исти мах значио колективно радничко самоубиство? Па није ваљда да би се тај обичан човек – радник, нашао у ситуацији да је узео праћку да гађа тенк? Или јесте?!

Ова црнокомична, ова трагигротескна хроника једног радничког отпора је ангажована да загребе по слично замршеним питањима и животним батргањима малог човека – радника.

ВЕЉКО МИЋУНОВИЋ (1986)

Дипломирао је позоришну режију на београдском Факултету драмских уметности, у класи професора Егона Савина. Као асистент режије сарађивао је са Јиржијем Менцлом и Паолом Мађелијем.

Представе које је режирао гостовале су и награђиване на више од тридесет фестивала код нас и у иностранству. Међу њима су: Стеријино позорје, Драма фестивал (Љубљана), МЕСС (Сарајево), Битеф, Град театар Будва, Југословенски позоришни фестивал (Ужице), Фестивал малих сцена (Ријека).

Представе: *У лову на бубашвабе* (Југословенско драмско позориште), *Животи је пред шобом*, *Смрти шртовачкој цушника*, *Анђели чувари* (Београдско драмско позориште), *Несјоразум*, *Прах* (Народно позориште Београд), *Гардеробер* (Словенско народно гледалишче Марибор), *Гозба* (Звездара театар), *Кичма* (Народно позориште Суботица), *Ревизор*, *Урнебесна шраједига*, *Самоубица* (Црногорско народно позориште Подгорица), *Робин Худ* (Позориште „Бошко Буха“).

КРИТИКА

СИРОМАШНИ НЕ ИДУ НА РОЂЕНДАНЕ

После врло занимљиве представе *Кичма*, коју је поставио у Мађарској драми Народног позоришта у Суботици, редитељ Вељко Мићуновић *Радничку хронику* режира у Српској драми, као природни наставак свог истраживања, започетог у *Кичми*... Овога пута, апсурд радничког штрајка, коме се до уништења предају радници (немају имена, само бројеве), Мићуновић уопштава методом, виђеним у средњовековним мистеријама – „Евримен“ је свако, кога се то тиче. А тиче се свих судеоника толико призиваног капитализма, у коме је требало да свима буде боље, и онима који пију виски, и онима који једу клот пасуљ. Кроз низ призора (узалудно, понижавајуће ређање

захтева радника газди, изношење транспарената, од којих је најболнији у наслову овог текста, исповести радника, којима је „ново доба“ разорило породични морал и односе, којима потрошачко друштво уништава систем вредности и осећања, штрајк глађу, са глобалним захтевима гладних, завршен захтевом за конкретну храну, потресно хорско певање *Животиј леј*, жива слика, која подсећа на *Слободу на барикадама* Ежена Делакроа, срушена потребом да неко чува децу, док жена ради...) Апсурд за апсурдом, до суза.

Исходиште ове колико болне, толико и комичне, у свом понављању приче (од средњовековне тортуре, преко деветнаестовековног Делакроа, до данашњег дана, у коме су многи стварно гладни и очајни до сечења прстију и вешања) јесте у вечном миру, у смрти, где борба за власт, која се показује као нечија (свачија) борба за голи живот и достојанство престаје, остављајући само сету, неутрална сећања, која се, у репетитивном набрајању година и страдалих губи у хладној статистици, која уништава сваки идеализам, индивидуализам, правду, херојство.

Ако је то излаз, како представа предлаже, онда све што је на сцени током нешто више од једног сата трајања драмске, трагичне радње добија потпуно нови израз. Свака метафора, не само свака порука, губе битку пред самоуништењем, које вреба.

Драма о смислу радничког отпора Петра Михајловића, коју су драматург Слободан Обрадовић (прецизно срезаним текстом), сценограф Марија Калабић (назнакама срушене фабрике), костимограф Марко Маросиук (изврсно одабраним симболима), редитељ Вељко Мићуновић (јасном, осмишљеном режијом) суб-

лимирали на чист позоришни знак, без украса, не би била тако „ударничка“ без посвећених глумаца овог театра – мученика, који раде у немогућим условима: Срђан Секулић, Бојана Милановић, Јелена Михајловић, Милан Вејновић, Димитрије Динић, Игор Грекса, Марко Васиљевић и Димитрије Аранђеловић.

Заиста је тежак задатак бити индивидуалан и различит у улози радничког „евримена“. А ови глумци су баш то постигли. Да буду истинита сиромашна деца, невидљива за капиталистички свет.

Драгана Бошковић (*Вечерње новости*, 9. 11. 2019)

Радничка хроника

Хроника значи летопис, а то је историја писана по годинама. Хроника је и део у новинама који бележи дневне догађаје и весте. У оба случаја, радничка хроника на овим просторима – бар последњих тридесет година – може да бележи искључиво немаштину и понижење, вишемесечне неисплаћене зараде, неправду, намерно урушавање фабрика праћено масовним отказима, беду. Па кад је све тако исто, и тако извесно, има ли смисла писати о томе, и како уопште писати о томе?

Петар Михајловић ову хронику бележи наоко хладно, као да у лету хвата речи које су могле бити изговорене приликом неког од сусрета очајних и бесних радника са обесним директором. Тим речима, попут изломљених стихова, он гради поему о баналности несреће. Штрајк који следи је штрајк немоћника, какофонија

наивних, мада оправданих захтева. У тексту затим следи рез, и другачија интонација, смирености, емотивна, са интимним исповестима које сведоче о *back-groundu* и различитим судбинама ових људи које је мука спојила. А као лајт-мотив и иронијска дистанца провлаче се све време информације о утакмицама некаког фудбалског клуба из Хамбурга и резултатима које постиже, које ликови размењују као да им од тога животи зависе, немоћно бежећи од реалности у некакву измаштану стварност.

Прича се из фабричког круга шири на породицу једног од ликова. И даље нема драмске радње, као што је ни у претходним сценама није било. Оно чега има, то је осетна тензија, изазвана несигурношћу, неизвесношћу, одсуством било какве чврсте тачке у тим животима. Једнака је судбина и радничке деце, затварање круга немоћи и несреће да се лако наслутити, као и крај ове радничке побуне и штрајка.

Без обзира на хроничарски тон казивања, на сцени се без сумње одвија трагедија, и тој трагедији није потребно да додатно манипулише емоцијама гледалаца. Па ни редитељ, Вељко Мићуновић, не прибегава томе. Он је поетски дискурс писца промишљено развио у високо стилизоване слике и радњу, наглашено се ослањајући на механичко кретање глумца, инсистирајући на понављању било реплика, било покрета, чиме је јасно означено да су ликови само делови некаког огромног механизма, и као такви одавно обезбђујући од стране система. То кулминира у неколико сцена, као што је, на пример, оживљен споменик револуцији која се слама под тежином сопственог тела због очите неодлучности актера и њихове немоћи да ствар изведу до краја; или завршна сцена која се одвија у суманутом кружењу које потресно подсећа на *dance macabre*. Резултат, дакле, није никакав хладни перформанс, јер свака изговорена реч је болно препознатљива из живота. Резултат је ангажован театар високог уметничког нивоа.

Што подразумева и да је сваки сегмент представе једнако вредан. Глумачки ансамбл на првом месту, енергичан и високо концентрисан. Наступају као група, хорски, без прецизно одређених ликова, клизећи из једног у други, али појединачно врло сугестивни и изражајни. То су Срђан Секулић, Бојана Милановић, Јелена Михајловић, Милан Вејновић, Димитрије Динић, Игор Грекса,

Марко Васиљевић и Димитрије Аранђеловић. Минималистички осмишљена сцена Марије Калабић, или суптилни рад костимографа Марка Маросиука, који успева да реално прикаже изанђалу савремену одећу радника, а да је стилизује у довољној мери да је јасно да смо у позоришту, а не на улици.

Тужном, али катарзичном позоришту.

Александра Гловацки
(Културни кругови – Радио Београд 2, 20. 11. 2019)

ТРАГЕДИЈА И КАТАРЗА У ВРЕМЕНУ ТРАНЗИЦИЈЕ

Радничка хроника Петра Михајловића је друштвено осетљива драма која у фрагментима слика савремене радничке трагедије, последице буталне транзиције и приватизација карактеристичних за цео регион. Ову драму Петра Михајловића, која је имала своју праизведбу у Бања Луци 2010. године, редитељ Вељко Мићуновић на сцену Народног позоришта у Суботици, поставља изузетно промишљено, чисто, сведено, аутентично. На елегантно, минималистички дизајнираној сцени, уоквиреној полупровидним параванима, осам глумаца, Срђан Секулић, Бојана Милановић, Јелена Михајловић, Милан Вејновић, Димитрије Динић, Игор Грекса, Марко Васиљевић и Димитрије Аранђеловић, наступају стилизовано и прецизно, мање или више сценски убедљиво (сценограф Марија Калабић, костимограф Марко Маросиук). Стабилних ликова нема, улоге се преливају са једног глумца на другог.

Представа почиње kolektivnom igrom, kada ansambl deluje kao jedno scenско biће, poput хора из којег се издвајају индивидуални гласови, директора и радника. Сви седе на столицама, под неонским светлима која граде утисак хладноће, претње, саблажности. Речи се испаљују ледено, безлично и аутоматски, актери су као аутомати, у складу са тешком, иследничком атмосфером. Централне мисли о значењима свирепих приватизација фабрике се кошмарно, хипнотички понављају, постају налик некој ужасвајућој, офанзивној мантри. Те kolektivне сцене у представи су испреплетане са емотивном упечатљивим монолозима радника, психолошки опипљивим исповестима о породичним краховима, последицама материјалне пропасти. Кроз индивидуализацију друштвених трагедија, оне постају нарочито животне, веродостојне. Ова лична димензија приказа друштвене транзиције, продубљује се у фрагментима играних драмских сцена, болно гротескним сликама из породичног живота. Ликови су ту постављени нарочито пластично, болно су искежени у гримасе које говоре више од речи, клибере се усиљено, као навијене лутке. Не гледају се међусобно, већ у даљину, празнину, што схватамо као знак немогућности њихове стварне комуникације. У извођачком погледу врло је јак спој гротеске и психолошког реализма. Гротеска гради дијаболичан ефекат у више праваца, на пример у сцени у продавници ципела, када се продавац, налик Џокеру, цери пред радником који не може да приушти куповину ципела за ћеркину свадбу. То нехумано, клоновско церење постаје огледало наше искривљене, обезљуђене, цокерске стварности, архетипска реакција на сусрет са ништавилем.

Режију такође карактерише присуство мноштва маштовитих призора који се деликатно смењују, непрестано изазивајући гледаоца. Сценски је, на пример, изузетно упечатљив почетак друге сцене, када актери на позорницу излазе са транспарентима на којима, између осталог, пише: „Немам воље ни да се убијем“, „Имам децу, немам плату“ итд. За то време их прате речи ретро носталгичне шансоне „...пољупци су речи које кажу све“, чији идилични контраст сурово одудара од суморне стварности, радничких јаука за платама и нормалним животом, изоштравајући тако језу стварности. У овој сцени глумци наступају пластично

насмејани, као манекени на писти срама, осуђени да се смеју до бесвести, док их живот меље. Каснија сцена радничког штрајка је обликована као „жива скулптура“, чији се носиоци, буквално и метафорички, ломе под тежинама тела, стварности. На сцени су на различите, сугестивне начине обликовани контрасти између бруталности надмених директора и политичара, и трагедија радника који штрајком покушавају да се изборе за мрвице живота. На пример, болно исповедне монологе пресеца статична хорска песма „Живот је леп, када не знаш да губиш“. Њихово правилно, одлучно певање постепено се претвара у све бржу, хистеричнију песму, одраз света који се круни у рушевине.

Како се радња приближава крају, односно њена апокалиптичност постаје све неподношљивија, редитељ је решава све естетизованије, симболичније, што има нарочиту поетску снагу. Радници симболично трче у круг, што схватамо као немогућност искорачења из трагичне заврзламе живота. За собом остављају крваве трагове на стаклима паравана, а затим се ритуално перу, поливају водом и затрпавају земљом, симболички налазећи мир у неком другом свету.

Ана Тасић (*Полиџика*, 17. 11. 2019)

WRITER

PETAR MIHAJLOVIĆ (1979, KRAGUJEVAC)

He studied medicine and enrolled in the third year of law studies, and then he graduated dramaturge from the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade. He won the Slobodan Selenić Award and the Sterijino Pozorje Festival Award for the original domestic drama. He wrote plays for the following productions: *The Raven* (The Dadov Theatre, 2014), *Writing with a Scalpel* (Princely Serbian Theatre Kragujevac, 2006), *Workmen's Chronicle* (Republika Srpska National Theatre Banja Luka, 2010), *Switzerland* (Republika Srpska National Theatre Banja Luka, 2017), *Two Hundred* (Princely Serbian Theatre Kragujevac, 2018), as well as over fifteen radio dramas, radio miniatures, and short films. As a screenwriter, he authored several television shows and feature films. He also published short story collections *Serial Killer* (Jefimija, 2000) and *Nobody* (Solaris, 2018) and a novel *Nothing* (Geopoetika, 2013), while his second novel, *Ojmjakon*, will be published in 2020. He works full-time in the Yugoslav Film Archive.

DIRECTOR

VELJKO MIĆUNOVIĆ (1986)

Graduated theatre direction from the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade in the class of Egon Savin. As an assistant director, he worked with Jiří Menzel and Paolo Magelli.

The plays he directed were performed and awarded at over thirty festivals in Serbia and abroad, including the Sterijino Pozorje Festival, Drama Festival in Ljubljana, International Theater Festival MESS in Sarajevo, Bitef Festival, Theatre City Budva, Yugoslav Theatre Festival in Užice, International Small Scene Theatre Festival in Rijeka.

Some of this plays include: *Hunting Cockroaches* (Yugoslav Drama Theatre), *Life is Ahead of You*, *Death of a Salesman*, *Guardian Angels* (Belgrade Drama Theatre), *A Misunderstanding*, *Dust* (National Theatre Belgrade), *The Dresser* (Slovene National Theatre Maribor), *Feast* (Zvezdara Theatre), *Spine* (National Theatre Subotica), *The Government Inspector*, *Hilarious Tragedy*, *The Suicide* (Montenegrin National Theatre Podgorica), *Robin Hood* (Boško Buha Theatre).

REVIEWS

POOR PEOPLE ARE NOT INVITED TO BIRTHDAY PARTIES

The origin of this equally painful and comical play with a constantly repeating plot (from the medieval torture to the nineteenth-century Delacroix, to the present day where many are really hungry and so desperate that they would be ready to cut off their fingers and hang themselves) is in the eternal peace, in death, where the struggle for power – portrayed as someone's (everyone's) struggle for life and dignity – stops, leaving only sadness and neutral memories that are, in a repetitive enumeration of years and victims, lost in cold statistics, destroying all idealism, individualism, justice, heroism.

If that is a way out, as the play suggests, then everything happening on the stage for over an hour of dramatic and tragic action gets a completely new expression. Every metaphor, not just every message, loses the battle against the lurking self-destruction.

Dragana Bošković (*Večernje novosti*, November 9th 2019)

WORKMEN'S CHRONICLE

In spite of the chronicle narration, a tragedy is undoubtedly taking place on the stage, and that tragedy does not need further manipulation of the audience's emotions. Even the director, Veljko Mićunović, does not do that. He methodically develops the poetic discourse of the writer into highly stylized imagines and action, pronouncedly leaning the mechanical movement of the actors, insisting on the repetition of the lines or the movements, clearly indicating that the characters are only a part of a huge mechanism, and as such have long been dehumanized by the system. That culminates in several scenes, such as the revitalized monument to the revolution that collapses under its own weight due to the obvious indecisiveness of the participants and their inability to bring finalize the matter; or the closing scene, performed in crazy circling that poignantly resembles *dance macabre*. The result, therefore, is no cold performance, because every uttered word is painfully recognizable from life. The result is a high-level theater.

Aleksandra Glovacki
(*Cultural Circles*, Radio Belgrade 2, November 20th 2019)